

အိမ်ရှင်စနေ ဧည့်သည်ကျွန်တော်

ဒါရိုက်တာမြင့်မောင်

စာပေလုပ်သားမဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၈၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ၊ အမှတ် ၁၉၊ နှာ ၁၀၂-၁၀၄ ထိ။

(၁)

ဆရာက ရန်ကုန်မြို့ ဘယ်လမ်းမှာ နေသလဲ။

ဘာအလုပ်နဲ့ ရွာငံ လာတာလဲ။

လခ ဘယ်လောက်ရသလဲ။

ကျွန်တော်နှင့်ရွာငံမြို့နယ် ပါတီယူနစ်ဥက္ကဋ္ဌဦးချစ်စန်း(ယခု-စစ်ကိုင်းရွှေပြောင်း)တို့ နှစ်ဦးသား ရွာငံမြို့တွင် လှည့်လည်ကြည့်ရှုကုန်အပြန် တည်းခိုအိမ်အရောက် မီးဖိုဘေးက ဓနမလေး မလှနွယ် ချက်ကျွေးသော ထမင်းပိုင်းအထိုင် တွင် အိမ်ရှင်ဓနအမျိုးသားကြီးဦးဖိုးတင်(ဒေသအခေါ် မင်းတင်)၏သား ဓနလေး မောင်သန်းအောင်က မေးလိုက်သည့် မေးခွန်း ဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်တော်တို့ မြန်မာစကားပုံများထဲတွင် "ဟန်ကိုယ့်ဖို့၊ မာန်သူဖို့"ဆိုသော စကားပုံတစ်ခု မကြာခဏ ကြားဖူး သည်။ ဓနတို့ လူမှုဆက်ဆံရေးတွင် ထိုစကားပုံသည် ဆူးငြောင့်ခလုတ် ဖြစ်နေလေသည်။
ဓနလူမျိုးများသည် ဝတ်စားဆင်ယင်မှု ရိုးသားကြပြီး အနေအထိုင် ရိုးသားဖြောင့်စင်းကြသကဲ့သို့ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး ဆက်ဆံပြောဆိုရာတွင်လည်း ဟန်ဆောင်မှု ကင်းပြီး ရိုးသားမှု အရင်းခံဖြင့် ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဆက်ဆံပြောဆို တတ်ကြလေသည်။

ဦးချစ်စန်းက ကျွန်တော်လုပ်သည့်အလုပ်က လခစား အစိုးရအမှုထမ်းတစ်ဦး မဟုတ်ကြောင်း၊ လွတ်လပ်စွာ စာ ရေး ရုပ်ရှင်ရိုက်ပညာဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသူ ဖြစ်ကြောင်း၊ ကျွန်တော့်ကိုယ်စား ရှင်းပြလိုက်သည်။

တခါတရံ ဓနတို့၏ဟန်မဆောင်သော ဤကဲ့သို့သော မေးခွန်းမျိုးသည် ဓနတို့နှင့်အကျွမ်းတဝင် တရင်းတနီး မရှိကြသေးသူများအဖို့ ရိုင်းရာရောက်နေသည်ဟု ထင်စရာရှိလေသည်။ ဓနတို့နှင့်အတန်ငယ် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်လာသော အခါကျမှ ဓနတို့၏ပကတိဖြူစင်သော ဖော်ရွေခင်မင်မှုအပြည့်ဖြင့် တိုက်ရိုက်တုံ့တိုး ရိုးရိုးမေးကြခြင်း ဖြစ်ကြောင်း သဘောပေါက်ခဲ့ရပေသည်။

ဓနတို့သည် ပြောဆိုဆက်ဆံရာတွင် ပွင့်လင်းရိုးသားကြသလောက် မိမိတို့မြို့နယ်၊ မိမိတို့မြေလတ်ဒေသ၊ မိမိတို့ နေအိမ်များဆီသို့ ဧည့်သည်လာသည်ကို လက်ခံကြိုဆိုသော တိုင်းရင်းသားများ ဖြစ်ကြသည်။

ကျွန်တော် မကြာခဏ အကြိမ်ကြိမ် အခေါက်ခေါက် ရောက်ဖူးခဲ့သော ညောင်ရွှေမြို့နယ် အင်းလေးကန် အင်း လေးဒေသမှ အင်းသူအင်းသားများကဲ့သို့ အိမ်သာမှ ဧည့်လာသည်ဆိုရိုးစကား လက်ကိုင်ပြုကာ ဧည့်သည်အလာကို အင် မတန် လိုလားသော လူမျိုးများ ဖြစ်ကြလေသည်။

အကယ်၍ ဧည့်သည်တစ်ဦးတစ်ယောက် အကြောင်းကိစ္စနှင့်ဓနတို့နေထိုင်ရာ အရပ်ဒေသ၊ ဓနတို့ ကျေးရွာ၊ ဓန တို့နေအိမ်တစ်အိမ်တွင် တစ်လကိုးသီတင်း ကြာသည်အထိ နေမည်ဆိုသည်တိုင်အောင် ဓနတို့က ငြိုငြင်ငြူစူခြင်း မရှိကြ ပေ။ ကိုရွှေဧည့်သည်ကို ရိုသေမျှ အစားအစာများနှင့်ဧည့်ဝတ်ကျောပွန်စွာ ကောင်းမွန်စွာ ဧည့်ခံကျွေးမွေး ပြုစုကြမည်သာ ဖြစ်သည်။

ညွှန်သည်နေထိုင်ရမည့်နေ့ကို အိမ်များကို ကြည့်ပါဦး။ ကျွန်တော်တို့ ရန်ကုန် မန္တလေးမြို့ကြီးများက အိမ်အများစုကဲ့သို့ ကျဉ်းကျဉ်းကျပ်ကျပ်နှင့်အသက်ရှူရာမှာပင် ဝန်ခံစရာမရှိသော အခန်းကျဉ်း အခန်းငယ်မျိုး မဟုတ်။ ခြံကြီးဝင်းကျယ် မြေပြန့်မြေဆွယ်နှင့်တောင်ရိုးတောင်ခါးပန်းအသွယ်သွယ်တို့၌ လိမ္မော်၊ သစ်တော၊ သနပ်ဖက်၊ ကော်ဖီပင်ပျံပင်ငယ်များနှင့်ပန်း၊ နှမ်းပင်၊ သစ္စာပန်းပင်၊ မေမြို့ပန်းပင်နှင့်နေကြာပန်းပင် စသည် ရောင်စုံပွင့်လျက် ရှိနေကြသော အလှပန်းပင် ပန်းခင်းများနှင့်လေကောင်းလေသန့်များ တဝကြီး ရှူနေနိုင်သော ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်သော ခြံအိမ်မျိုးဖြစ်ကြသည်။ ဤခြံအိမ်မျိုး ပေါများလေသည်။

ရေထွက်စိမ့်စမ်း အမြဲထွက်လျက် ရှိသော တောင်ကြော တောင်ခါးပန်းများ ဝိုင်းရံလျက်ရှိသည့် လူနေရပ်ကွက်မျိုးဆိုလျှင် စိမ့်စေ့၊ စမ်းရေများ အမြဲထွက်ရှိကာ ဆယ့်နှစ်ရာသီကာလပတ်လုံး ရေများ ပေါများနေတတ်သည်။

အချို့ ဓနုကျေးရွာအိမ်များဆိုလျှင် ခြံဝင်းထဲတွင် လှေကားထစ် တောင်ယာခင်းများ ပြုလုပ်၍ စနစ်တကျ သီးနှံပင်မျိုးစုံ ပန်းမျိုးစုံ စိုက်ပျိုးထားတတ်ကြလေသည်။

(၂)

ကျွန်တော် ရောက်ခဲ့သော မြေလတ်ပိုင်း အနောက်ပိုင်းက ရွာငံမြို့နယ် ရွာငံနှင့်ရေဦးမြို့ ပတ်ဝန်းကျင် ဓနုကျေးလက်အိမ်များတွင် မိသားစုအချင်းချင်း အခေါ်အဝေါ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဒေသအသုံးအနှုန်း ဒေသအခေါ်အဝေါ်များကို ဤသို့ သုံးနှုန်းခေါ်ဆိုကြသည်ကို သတိပြုမိခဲ့သည်။ ညွှန်သည်တစ်ယောက်အနေနှင့် "နား" စိမ်း၊ "အကြား" စိမ်းနေသော ဒေသသုံးစကားလုံး ဝေါဟာရများ ဖြစ်သည်။

ဓနုအိမ်ထောင်တစ်ခုတွင် ဇနီးမယား မိန်းမဘက်နှင့်သက်ဆိုင်သော "အစ်ကို"ဖြစ်သူနှင့် "မောင်"ဖြစ်သူတို့အား "မတ်"ဟု ခေါ်ကြသကဲ့သို့ ညီမဖြစ်သူ၏ ယောက်ျားကိုလည်း "မတ်"ဟု၍ပင် ခေါ်ကြလေသည်။

ထို့အတူ ညီအစ်မ နှစ်ယောက်ရှိလျှင် အစ်မ၏ ယောက်ျားကို ညီမဖြစ်သူ၏ ယောက်ျားက "အကြီး"ဟု ခေါ်၍ ညီမ၏ ယောက်ျားကို အစ်မဖြစ်သူ၏ ယောက်ျားက "ဦးလေး"ဟု ခေါ်လေ့ရှိကြပေသည်။

အမေ့အစ်ကို၊ အမေ၏ ယောက်မ(အမေမောင်၏ မိန်းမ)ကို "အရီး" ခေါ်၍ အမေ၏ ညီမကို "ဒွေးတော် သို့မဟုတ် "အပဲ"ဟုခေါ်ကြပြီး အမေ၏ အစ်မကြီးကို "ကြီးတော်"ဟုခေါ်ကြလေသည်။ အချို့အရပ်ဒေသတွင် "မွေကြီး" "မွေပဲ"ဟု ခေါ်လေ့ရှိကြသည်ကို ကြားခဲ့ရသည်။

ဓနုလူမျိုးတို့၏ ဤဒေသအသုံးအနှုန်း ဤဒေသအခေါ်အဝေါ်များသည် ကျွန်တော်တို့ မြေပြန့်အရပ်က မြန်မာအိမ်ထောင်စုများ၌ ဒေသအလိုက် ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းသည့်အခေါ်အဝေါ်များနှင့်တူညီသည်များရှိသလို မတူညီသည့်အသုံးအနှုန်းများ ရှိကြလေသည်။

ဥပမာ ဖော်ပြရလျှင်-

မြေပြန့် မြန်မာအိမ်ထောင်စု အသိုင်းအဝိုင်းများတွင် အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် မိမိ၏အစ်မ ဖြစ်သူ၏ ယောက်ျားကို "ခဲအို"ဟုခေါ်ဝေါ် သိမှတ်ထားကြသည်။ ဓနုတိုင်းရင်းသားအိမ်ထောင်စုအတွင်းမှာမူ အစ်မ၏ ယောက်ျားကို ညီမ၏ ယောက်ျားက "အကြီး"ဟု၍၊ ညီမ၏ ယောက်ျားကို အစ်မ၏ ယောက်ျားက "ဦးလေး"ဟု၍ မတူကွဲပြားသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။

ဒေသအသုံးအနှုန်း၊ ဒေသအခေါ်အဝေါ်များသည် ဤသို့လျှင် ရေ၊ မြေ၊ တော၊ တောင် ပတ်ဝန်းကျင်တည်ရှိနေမှု အလျောက် ယဉ်ကျေးမှု အလေ့ထုံးစံအလျောက် အနည်းနှင့်အများ ကွဲပြား ခြားနားနေမည်သာ ဖြစ်သည်။

ကျွန်တော် မွေးဖွားကြီးပြင်းခဲ့ရသော ကျွန်တော်တို့အရပ်ဒေသ အညာမြို့ရွာများတွင် အမေ၏ ညီမကို "အဒေါ်" သို့မဟုတ် ချစ်စနိုး "ဒေါ်လေး"ဟုခေါ်၍ အဖေ၏ အစ်မရင်း အကြီးဆုံးကို "အကြီး"(အကြီး)အသံထွက်ဖြင့် ကျွန်တော်တို့ ကိုယ်တိုင် ခေါ်ခဲ့ကြလေသည်။

ညွှန်သည်တစ်ယောက်အနေနှင့်မိမိရောက်ရှိနေရာ အရပ်၊ ဒေသ၊ နယ်မြေအတွင်းမှ လေ့လာမှတ်သားစရာ သွေးချင်းတိုင်းရင်းသားလူမျိုးတစ်မျိုး၏ အခေါ်အဝေါ် အသုံးအနှုန်း စကားလုံးဝေါဟာရများ ဖြစ်ပါသည်။

(၃)

ဓနလူမျိုးတို့အိမ်ထောင်စုတစ်ခုတွင် လင်ယောက်ျားသည် အိမ်ထောင်ဦးစီး အကြီးအကဲတစ်ဦး ဖြစ်လေသည်။ ထို့အတူ မယားဖြစ်သူလည်း အိမ်ထောင်ဦးစီးနေရာတွင် လင်ယောက်ျားနှင့်တန်းတူရည်တူ ရှိလေသည်။

ရှေးခေတ်က လူကြီးသူမများ ပြောလေပြောထ ရှိသော "မောင်တထမ်း မယ်တရွက်" ဟူသော စကားပုံသည်ပင် ကျွန်တော်တို့ မြေပြန့်မြို့ကြီးပြကြီးထက် ကျေးလက်တောရွာများနှင့်မိမိတို့ဝမ်းတထွာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် တောင်ယာပဲခင်း စသည်အလုပ်ခွင်များ၌ လက်တွေ့တာဝန် ခွဲဝေလုပ်ကိုင်နေကြသည့်ဓနတို့ အရပ်ဒေသများတွင်သာ ကျွန်တော် အတွေ့များခဲ့လေသည်။

သို့သော် ဓနလူမျိုး တိုင်းရင်းသားတို့၏ရှေးအစဉ်လာ ဓလေ့ထုံးစံအရ ဇနီးမာယားဖြစ်သူသည် လင်ယောက်ျား ခင်ပွန်းသည်ကို အိမ်ဦးနတ်အသွင် အစဉ်အလေးထား ဆက်ဆံနေထိုင်လေ့ ရှိကြပေသည်။

မြန်မာဧည့်သည်တစ်ဦးသည် ဤကဲ့သို့ အစဉ်အလာကောင်းလေးများ၊ ယခုတိုင် တည်တံ့ရှိနေသော တိုင်းရင်း သားတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံ အစဉ်အလာများကို သတိထားလျက် လေးစားသင့်ပေသည်။

ဓနအိမ်ထောင်စုနေအိမ်တွင် ဇနီးဖြစ်သူသည် လင်ယောက်ျားနှင့်ယှဉ်ပြိုင်ထိုင်လေ့ရှိသူ နည်းပါးသလောက် ဘုရားကျောင်းကန်နှင့်အလှူအတန်း ပွဲလမ်းသဘင်များ ရှိရာသို့ လင်စုံမယားဖက် အတူတကွ သွားကြလာကြသည့်အခါ မျိုးလည်း ခင်ပွန်းသည် လင်ယောက်ျားကရှေ့၊ ဇနီးသည် မိန်းမဖြစ်သူက နောက်မှ လိုက်ပါသွားလေ့ ရှိကြသည်။

ထို့အတူ ထမင်းဟင်း စားသောက်ဖွယ်ရာများကိုလည်း ခင်ပွန်းသည် လင်ယောက်ျားကို အလျင်အမြန်ကျွေးတတ် သည်။ အကယ်၍ လင်စုံမယား အတူစားသောက်ကြသည့်အခါမျိုး၌လည်း လင်ယောက်ျားကို ဦးချ၊ သို့မဟုတ် လင်ယော ကျားက ထမင်းဟင်းလျာများ အလျင်နှိုက်စားပြီးမှ မယားဖြစ်သူက စားလေ့ရှိကြသည်။

ရှေးအခါက ဓနအိမ်တစ်အိမ်သို့ ဧည့်သည်တစ်ဦးဦး ရောက်လာလျှင် ထိုအိမ်တွင်လည်း မီးဖွားခါနီး အိမ်သူဇနီးရှိ နေလျှင် ဧည့်သည်ကို ရင်းချာသော ဆွေမျိုးသားချင်း မိသားစုအိမ်တစ်အိမ်သို့ ခေတ္တခဏ ပို့ထားတတ်ကြသည် ဆိုပါသည်။ ဧည့်သည်က အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် အခြားအိမ်ရွှေ့ပြောင်း ပို့ခြင်းကို မနေလိုပဲ ရောက်လာသည့်အိမ်မှာပင် တည်းခို နေထိုင်လိုသည်ဆိုလျှင် အိမ်ရှင်၏ဇနီး မီးဖွားပြီးသည်အထိ နေရသည်။ အိမ်ရှင်ဇနီး မီးထွက်သည့်နေ့မှ ထိုအိမ်မှ ပြန်ခွင့် ပြုသည်ဟုပြောကြသည်။

ယခုခေတ်တွင်မူ ရိုးရာအစဉ်အလာကြီးသော အချို့သော ဓနကျေးရွာ၊ ဓနလူကြီးများမှအပ မြို့နှင့်ကူးလူး အ ဆက်အဆံ့များသော ဓနတိုင်းရင်းသား ဓနမြို့ရွာများက ဧည့်သည်ကို စာနာထောက်ထားကာ မိမိတို့အိမ်မှာပင် အချိန် မရွေး လက်ခံကြသည်ဟုသိခဲ့ရသည်။

ဓနလူမျိုးတို့သည် ရောက်လာသော ဧည့်သည်အပေါ် ဤမျှစေတနာ ကောင်းကြ၊ ငဲ့ညွှာတတ်ကြလေသည်။ ကျွေးချင်မွေးချင်ကြ၊ ဧည့်ခံချင်ကြ၊ ကြည်ဖြူစွာ ပြုစုလက်ခံထားချင်ကြလေသည်။

ကျွန်တော် တွေ့ခဲ့ရသော အချို့ဓနကျေးရွာများဆိုလျှင် သည်နှစ်တွင် သည်အိမ်သို့ ဧည့်သည် မည်မျှလာသော ကြောင့် ဆန်မည်မျှ ကုန်သည်၊ မည်သူအိမ်ကဖြင့် ဆန်ဘယ်မျှလောက်ပဲ ကုန်သည် စသည်ဖြင့် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး၊ တစ်အိမ် နှင့်တစ်အိမ်၊ တစ်နေရာနှင့်တစ်နေရာ ဧည့်သည်အလာ အနည်းအများအပေါ် ပြိုင်ဆိုင်ဂုဏ်ယူမှုများပင် ရှိတတ်ကြသည့် အလေ့ရှိရှိနေကြောင်း သိခဲ့ရလေသည်။

ဒါရိုက်တာမြင့်မောင်